

Må vurdere samtykkekompetanse

– Det skjer for ofte at pasientens samtykkekompetanse ikke vurderes. Hvis pasienten ikke kan gi samtykke, gjelder ikke taushetsplikten. Det må både helsepersonell og pårørende være klar over, sier professor Reidar Pedersen.

AV: FRØY LODE WIIG, NKROP

HELSEPERSONELLOVEN etterlater liten tvil:

Dersom pasienten mangler samtykkekompetanse, skal nærmeste pårørende anses som pasientens representant. Da har pårørende samme rettigheter til informasjon som pasienten selv.

– Hvis pasienten ikke er samtykkekompetent, gjelder ikke taushetsplikten. Da har nærmeste pårørende tilnærmet full informasjonsrett, sa professor Reidar

Pedersen fra Senter for medisinsk etikk ved Universitetet i Oslo da han holdt foredrag på Pårørendekonferansen.

Det var mange deltakere i salen som nikket bekreftende til Pedersens budskap. Tidligere på dagen hadde flere fortalt at de opplever det som om helsepersonell «dytter taushetsplikten foran seg» i møte med pårørende.

– Vi anser nok flere pasienter enn vi burde som samtykkekompetente. Samtykkekompetanse vurderes ofte på en mangelfull måte, påpekte Pedersen.

Han understrekte også at pasienten selv kan oppheve taushetsplikten, og dermed gjøre det lettere for pårørende å få informasjon.

– Men da må pasienten spørres mens han eller hun er i stand til å svare. Og det gjør vi for sjelden, mente Pedersen.

Professor Reidun Førde, også fra Senter for medisinsk etikk, var opptatt av at helsepersonell må vie pasientens familie mer oppmerksomhet.

– I kroniske og livstruende tilstander lider familien sammen med pasienten. Her har medisinen sviktet. Vi må ha større fokus på familien, slik at pårørende kan være en ressurs for pasienten, mente Førde.

Hun understrekte at møte med pårørende er en ekstra utfordring for helsepersonell. Familien er en arena for motstridende følelser – vi elsker, vi hater, vi er bitre og vi bærer skyldfølelse – og følelsene kommer særlig til syne i sorg og krise. Hvordan skal helsepersonell forholde seg til dette? Her fins ingen fasitsvar.

Førde refererte til da hun selv studerte medisin. Da lærte de vordende psykiaterne blant annet at autisme og

schizofreni skyldes en kald og fraværende mor. Heldigvis har kunnskapen økt siden den gang.

– Men fremdeles er det slik at mange pårørende føler skyld og skam over alvorlig psykisk sykdom. Skyld og skam er sterke følelser, derfor må helsepersonell trå varsomt i møte med familien. ☒

Helsepersonell bør gjøre mer bevisste og grundige vurderinger av om pasienter er samtykkekompetente, mener professor Reidar Pedersen.

Illustrasjonsfoto: Dreamstime.com.